

Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen

ESR+-toimintalinja 5: Sosiaalisten innovaatioiden Suomi
Uudistuva ja osaava Suomi 2021 – 2027

Päivi Hämäläinen

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Yhdenvertaiseen osallisuuteen Valtakunnalliset teemat

- Vaikeasti työllistyvien tukeminen (STM)
- Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kehittäminen ja hyvinvoinnin edistäminen kohti yhdenvertaisuutta (STM, OKM)
- Yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen, huono- osaisuuden torjunta (STM)
- Osallisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tuki ja koordinaatio Euroopan sosiaalirahastotyössä 2021-2027 (STM, OKM)
- Maahanmuuttaneiden toimiva arki Suomessa: työ, osaaminen ja osallisuus (STM, OKM, TEM)

Sosiaaliset innovaatiot, Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen

Sosiaaliset innovaatiot ovat nuorten turvaverkkojen osalta päämääriltään

- Yhteiskunnallisia ja keinoiltaan sosiaalisia ja liittyvät laaja-alaisesti lasten, nuorten ja perheiden arkeen.
- Uusia, toimivia ideoita, joiden avulla löydetään ratkaisuja yhteiskunnan tarpeisiin ja ongelmiin.
- Yhteiskunnallista hyvää tuottava vaikutus, ja niiden tekeminen luo uusia vuorovaikutussuhteita.

Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen

Sosiaalisilla innovaatiolla tässä kontekstissa tarkoitetaan

- lastensuojelun ammattilaisten ja muiden toimijoiden kehittämiä ja käyttöön ottamia uusia toimintatapoja, käytänteitä tai toimintamalleja, jotka uudistavat kokonaan tai osittain aikaisempaa toimintaa palvelujen käyttäjien kanssa.
- Sosiaalinen innovaatio ei tarkoita jossain muualla kehitetyn mallin käyttöönottoa toisaalla, vaan paikallisuus, kontekstisidonnaisuus ja osallisuus ovat sen tärkeitä kriteerejä.

Erityistavoitteen toteutusmalli

- Rahoituskehys
 - STM rahoitus 4 M€ valtakunnalliseen koordinaatiohankkeeseen
 - RR ELY:n rahoitus 26 M€ alueellisiin hankkeisiin
- Erityistavoite toteutetaan STM:n ja ELY-keskusten yhteistyönä
 - STM vastaa valtakunnallisen koordinaatiohankkeen rakentamisesta yhdessä Hämeen ELY:n kanssa
 - RR-ELY-keskukset rahoittavat alueellisia pilotteja erityistavoitteen Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen mukaisesti.
- Koordinaatiohankkeen tulee tukea rahoittavia ELY-keskuksia sekä alueellisia hankkeita erityistavoitteiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen

Kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien lasten ja nuorten pärjäävyyden ja yhdenvertaisuuden edistäminen on olennainen osa kestävän yhteiskunnan kehittämistä ja sitä edistävää ohjelmatyötä.

Kohderyhmänä

- esim. kunnat ja hyvinvointialueet, aluehallintoviranomaiset, valtion koulukodit, tutkimus-, koulutus- ja kehittämisorganisaatiot, yritykset ja kolmannen sektorin toimijat

Kokonaistavoitteet

- Erityistavoitteessa tuetaan lastensuojelun asiakkaana olevien sekä etenkin kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten elämäntilannetta ja pärjäämistä
- Kehittää lasten ja nuorten tarpeista lähteviä, helposti saavutettavia tukitoimia ja palveluita, joita tuotetaan paikallisesti monitoimijaverkostoissa lapsia ja nuoria kuunnellen.
- Mahdollista täydentää viranomaistoiminnan tuottamia lastensuojelua tukevia palveluja ja rakentaa paikallisesti uusia ja helposti saavutettavia palvelukokonaisuuksia.

Koordinaatiohankkeen tilanne

- Hyväksyntä hankkeen starttaamiselle 1.2.23 alkaen
 - Varsinaiset rahoituspäätökset EURA2021-järjestelmässä, kun EURA sen mahdollistaa (arvio maaliskuu-huhtikuu)
 - Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL), Lastensuojelun Keskusliitto ry, Pesäpuu ry
- Aluksi rahoitus vuodelle 2023, jonka aikana toiminta käynnistetään ja toimintaa suunnitellaan. Jatkovuodet 2024 ja 2025 sekä optiovuodet
- Nimiehdotus: Sosiaaliset innovaatiot lastensuojelussa (SOILA) – koordinaatiohanke
- Ohjausryhmän rooli: alussa lähdetään liikkeelle pienemmällä, ketterällä porukalla, jota myöhemmin laajennetaan.
 - Tavoitteena aidosti hankkeen toimintaan osallistuva ohjausryhmä, joka valmis antamaan hankkeen käyttöön omaa osaamistaan.

Koordinaatiohankkeen tehtävät 1/2

YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ

- luo yhdessä STM:n kanssa kokonaisuuden mission ja vision – mihin suuntaamme, mitä haluamme
- tukee lastensuojelulain kokonaisuudistusta tiiviissä yhteistyössä STM:n kanssa yhdistämällä paikalliset innovaatiot kansalliseen kokonaiskuvaan
- huomioi hallitusohjelmien lastensuojelun kehittämisen painopisteet sekä kansalliset ja alueelliset kehittämishankkeet ja toimii yhteistyössä niiden avaintoimijoiden kanssa.
- tekee tiivistä yhteistyötä STM:n ja ELY-keskusten kanssa mm. auttamalla löytämään alueen keskeisiä toimijoita, auttamalla hankehakujen eri vaiheissa ja yhteisten tilaisuuksien järjestämisessä, vahvistamalla sosiaaliin innovaatioihin liittyvää osaamista sekä tukemalla niitä viestinnässä
- tukee rahoitettavia viranomaisia ja alueellisia pilottihankkeita ja osallistuu asiantuntijana hankkeiden ohjausryhmätyöhön
- **vahvistaa hankkeiden yhteistyötä ja jatkuvaa yhdessä oppimista**
- auttaa alueita ja hankkeita jakamaan ja jalostamaan kertyneitä oppeja
- **muodostaa "ongelmaklinikat" tukemaan alueellisten haasteiden ratkaisemista hanketyön keinoin (hyödyntämällä dialogista vuorovaikutusta)**
- **edistää sosiaalisten innovaatioiden hyödyntämistä ja levittämistä mm. toimimalla välittäjänä alueellisten pilottien ja ministeriöiden välillä**
- lisää tietämystä ja ymmärrystä lastensuojelusta ja sen kansallisista kehittämislinjauksista sekä sosiaalisten innovaatioiden kehittämisestä yhteistyössä palvelujen käyttäjien, ammattilaisten ja eri sidosryhmien kanssa
- osallistuu kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön sosiaalisten innovaatioiden kehittämiseksi ja hyödyntämiseksi
- välittää tutkimustietoa hankkeiden kehittämistyön tueksi

Koordinaatiorahankkeen tehtävät 2/2

SEURANTA JA ARVIOINTI

- tekee ohjausryhmälle esityksen hankkeissa käytettävistä arviointivälineistä, jotta ne tukevat sosiaalisten innovaatioiden toimintatapaa alkaen hankehaun kriteereistä ja päättyen hankkeiden vaikuttavuuden arviointitapaan
- vastaa teeman sisällöllisen etenemisen seurannasta ja raportoi teeman toiminnasta ohjausryhmälle, ministeriöille ja ELY-keskukselle
- analysoi hankkeiden seurantatiedon ohjelmataso arviointia varten
- toteuttaa ulkoisen arvioinnin hankkeiden toimenpiteistä ja niiden vaikuttavuudesta

TULOSTEN LEVITTÄMINEN

- **mahdollistaa valtakunnallisen koordinaatiorahankkeen ja alueellisten hankkeiden yhteistoiminnan ja tiedon jakamisen esimerkiksi säännöllisesti pidettävillä verkostopäivillä.**
- **kokoaa, viestii ja levittää käytäntöön hankkeiden tuloksia ja niissä kehitettyjä innovatiivisia palvelu- ja toimintamalleja erilaisten sidosryhmien ja organisaatioiden käyttöön.**
- siirtää hankkeissa luotuja hyviä käytäntöjä osaksi kansallista toimintaa jatkuvuuden turvaamiseksi ja palveluiden sekä toimintamallien jatkokehittämiseksi.

Yllä esitettyjen koordinaatiorahankkeen tehtävien lisäksi hankkeen hakija voi esittää muita tehtäviä, joiden katsoo kuuluvan koordinaatiorahankkeeseen ohjelman vaikuttavuuden lisäämiseksi.

Koordinaatiohankkeen painopisteet vuodelle 2023

- kokonaisuuden vision ja mission luominen yhdessä STM ja RR-Elyjen kanssa
- sos.innovaatioiden osaamisen lisääminen alueilla
- ekosysteemien luominen
- alueellisten kehitystarpeiden näkyväksi tekeminen teeman näkökulmasta
- hakujen ja uusien hakumallien suunnittelu yhdessä rr-elyjen kanssa
- viestinnällisenä roolina tehdä sosiaalisia innovaatioita helpommin lähestyttäväksi kentälle
- ohjausryhmätyöskentelyn käynnistäminen ja uudenlaisen ohjausryhmätyöskentelyn pilotointi
- arviointikehikon luomisen käynnistäminen

Alueelliset hankkeet

- Lastensuojelun alueellisten pilottien yhteisinä strategisina tavoitteina ja painopisteinä ovat:
 - 13-17- vuotiaiden lasten sijoitusten määrän vähentäminen laadukkailla ja vaikuttavilla, lasten ja perheiden arjen tarpeisiin vastaavilla lastensuojelun avohuollon tukitoimilla, työmenetelmillä ja palveluilla;
 - koko perheen ja erityisesti vanhemmuuden tukeminen huostaanottotilanteessa, huostaanoton aikana ja sitä purettaessa sekä muissa siirtymävaiheissa, jotta perheen vuorovaikutussuhteet ja toimintavalmiudet vahvistuisivat eikä kukaan jäisi yksin;
 - jälkihuollon uudistaminen monialaiseksi aikuistumisen tueksi, jotta kaikilla nuorilla olisi valmiudet pärjätä itsenäisesti ja edetä tavoitteidensa suuntaisesti koulutukseen ja työelämään;
 - lastensuojelun sijaishuollon palvelujen ja muun palvelujärjestelmän systemaattisen yhteistyön kehittäminen ja uudistaminen siten, että palvelujärjestelmä kykenee vaikuttavasti ja pitkäjänteisesti vastaamaan sijaishuollossa olevien lasten mielenterveys- ja päihdeongelmiin.

Alueelliset hankkeet

- RR-Elyt avaavat hankehaut samanaikaisesti
- Mahdollinen ensimmäinen haku keväällä (ideahaku?)

- Rahoitus max. 80%
- Omarahoitusosuus 20%
 - STEA rahoitus käy omarahoitusosuudeksi

Mikä muuttuu?

- Kustannusten selvittämisen ja todentamisen painopiste siirtyy enemmän päätöksentekovaiheeseen
 - Hankkeen kuluessa keskitytään sisällön toteuttamiseen ja tulosten ja vaikuttavuuden raportointiin
 - Jäljitysketjun (audit trail) todentaminen tuensaajan vastuulla hakuvaiheessa, arkistointivelvoite todentavalle materiaalille
- Kustannusten määrittelyn pohjalta päätöksellä hyväksytään korvattavat yksiköt tai korvauksen taso
 - Hankkeen kuluessa kustannuksen korvataan syntyneiden yksiköiden (yksikkökustannusmallit) tai kiinteään prosenttiin (flat rate -mallit) mukaan tai sovitun tuloksen toteutuessa (kertakorvausmallit)

Mitä tulee ottaa huomioon suunnitteluvaiheessa? 1/2

- Painopiste vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden lisäämiseen
- Määriteltävä aiempaa selkeämmin mitattavat ja todennettavat tavoitteet
 - Selkeät toimenpiteet, aikataulut ja mahdolliset välitavoitteet
 - Hakemuksessa kuvattava toteuttaminen niin yksityiskohtaisesti, että rahoittaja voi arvioida hankkeen tarkoituksenmukaisen toteuttamisen
 - Suunnitelmaan sisällytettävä lisäksi kuvaus mm.
 - yli kynnyksrajat ylittävistä hankinnoista,
 - (vähäisistä) laite- ja konehankinnoista,
 - Viestinnän resursoinnista ja viestintävelvoitteen noudattamisesta.
 - Kiinnitettävä huomiota myös seuranta- ja loppuraportin sisällölliseen kattavuuteen, jotta voidaan konkreettisesti seurata ja varmistua hankkeen edistymisestä sekä laadullisten tavoitteiden saavuttamisesta.

Mitä tulee ottaa huomioon suunnitteluvaiheessa? 2/2

- Suunnitteluvaiheessa enemmän huomiota henkilöstösuunnitteluun
- Toimitettava sellaiset tiedot suunnittelun työn sisällöstä, että rahoittaja voi arvioida työn tarpeellisuuden hankkeen toteuttamisen kannalta
- Tukikelpoinen osuus palkoista ei voi ylittää tuen saajan vastaavan tasoista tehtävistä yleisesti maksettua palkkaa
- Osa-aikaisilla lähtökohtana vähintään 20 % työaika
- Tietojen oikeaksi vakuuttaminen ja sitoutuminen henkilöstön työpanokseen

Miten vaikuttaa hankkeen toteutukseen?

- Lisää joustoja ja liikkumavaraa toimintaan hankkeen aikana
 - jokaista pieni muutos ei tarvitse muutospäätöstä, jos hanke muutoin toteutuu suunnitelman puitteissa
 - maksatuksen hakeminen nopeutuu ja helpottuu
- Enemmän suunnitelmallisuutta hakuvaiheessa
 - henkilöstön työajat tulee suunnitella tarkemmin ennakkoon
 - Kaikki muutokset henkilöstössä edellyttävät muutoshakemusta ja -päätöstä
- Kustannuslajien ylityksiä voidaan perustellusta syystä hyväksyä asetuksessa mainituin rajauksin (malleissa, joissa useampia kustannuslajeja)

Hankkeiden toteutumisen jälkeen

- Toiminnan pääasiallisena lopputuloksena kohderyhmälle tarjottavien palvelujen laatu on parantunut.
- Hankkeiden tuloksina syntyneitä sosiaalisia innovaatioita on juurrutettu ja levitetty.

Lisämateriaalia sosiaalisista innovaatioista

- Sosiaalisia innovaatioita toteutetaan myös muissa erityistavoitteissa ja varsinkin erityistavoitteessa 4.3 Yhdenvertaiseen osallisuuteen liittyvän kokonaisuuden tulisi toimia yhteen sosiaalisten innovaatioiden kokonaisuuden kanssa.
- Suomi on mukana eurooppalaisessa sosiaalisten innovaatioiden hankkeessa, johon turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen erityistavoite kytkeytyy.
 - <https://rakennerahastot.fi/-/sosiaalisten-innovaatioiden-ekosysteemi-suomessa>
- Euroopan komissio on julkaissut kaksi opasta, jotka edesauttavat sosiaalisten innovaatioiden kehittämistä
 - <https://rakennerahastot.fi/-/oppaita-sosiaalisten-innovaatioiden-kehittamiseen-ja-levittamiseen>
- Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus (sosiaalisten innovaatioiden tuotteistaminen ja skaalaaminen)
 - yyo.fi

Kiitos!

Lisätietoja: elina.palola@gov.fi
susanna.hoikkala@gov.fi
paivi.j.hamalainen@gov.fi
iida.partanen@ely-keskus.fi

Lisätietoja rakennerahasto-ohjelmasta ja –toimeenpanosta:
<http://www.rakennerahastot.fi>

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027